

การจัดการปัญหาโฆษณาที่ผิดกฎหมายของยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ทางวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สี่

ได้พิจารณารายงานเรื่อง การจัดการปัญหาโฆษณาและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผิดกฎหมายทางวิทยุท้องถิ่น เคเบิลทีวี โทรทัศน์ดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต*

สำนึก ต่อสถานการณ์ที่เลวร้ายของการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในปัจจุบันที่อวดอ้างสรรพคุณทางสุขภาพเกินจริง ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เนื่องจากการโฆษณาที่ผิดกฎหมาย มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค และมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ห่วงใย ว่าระบบและกลไกทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่ทันสมัย ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย

ตระหนัก ถึงโทษภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมถึงความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากอิทธิพลของการโฆษณาที่กล่าว รวมทั้งความสำคัญของระบบและกลไกการควบคุมและเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ

ชื่นชม ต่อความพยายามของทุกภาคส่วนที่ต้องการพัฒนาระบบและกลไกการควบคุมและเฝ้าระวังการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ให้ปราศจากการอวดอ้างสรรพคุณเกินจริง เป็นเท็จและหลอกลวงผู้บริโภค

เห็นว่า การแก้ปัญหาการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ได้ผล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการบังคับใช้และปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของผู้บริโภคและสังคมให้รู้เท่าทันการโฆษณา และมุ่งจัดการปัญหาด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานอัยการสูงสุด และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๑.๑ สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูล พัฒนารูปแบบการสื่อสาร และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโฆษณาที่ทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายและผู้บริโภคสามารถเข้าถึง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการรายงาน อันประกอบด้วยข้อมูลการอนุญาตการโฆษณา ข้อมูลโฆษณาที่ผิดกฎหมาย ข้อมูลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสื่อโฆษณาที่ผิดกฎหมาย ข้อมูลโฆษณาและกลยุทธ์หรือรูปแบบการโฆษณาที่ต้องเฝ้าระวัง และข้อเท็จจริงเชิงวิชาการของผลิตภัณฑ์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น

* เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๔ / หลัก ๑

๑.๒ ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาโภชนาที่ผิดกฎหมายของยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มบทลงโทษ สนับสนุนมาตรการลงโทษทางสังคม การกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายทุกขั้นตอน ตลอดจนการพิจารณาการออกคำสั่งทางปกครองในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

๑.๓ ให้มีการจัดทำกลไกหรือช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาการโฆษณาที่ผิดกฎหมายของยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เป็นทางการ และประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่

๑.๔ เฝ้าระวัง จัดการ ดำเนินคดีกับโฆษณาที่ผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายของหน่วยงาน มีแนวทางมาตรฐานที่ใช้ปฏิบัติร่วมกัน รายงานผลการดำเนินคดีและวิธีการจัดการปัญหาสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริโภคและสังคมไทยรู้เท่าทัน

๑.๕ พัฒนาระบบให้คำปรึกษาการดำเนินคดีแก่พนักงานเจ้าหน้าที่อย่างรวดเร็วและทันต่อการแก้ปัญหา

๒. ขอให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ดำเนินการ

๒.๑ ประกาศและบังคับใช้หลักเกณฑ์การประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ รวมทั้งกำหนดกลไกการกำกับดูแลและบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการอย่างชัดเจนและรวดเร็ว ทั้งนี้ให้มีการนำข้อมูลการกระทำผิดเกี่ยวกับการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ มาประกอบการพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตให้ดำเนินกิจการการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และโทรคมนาคม

๒.๒ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการฯ จัดสรรเวลาอย่างชัดเจนและเพียงพอในช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่หน่วยงานหรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ได้นำเสนอข้อมูลให้เท่าทันการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ

๒.๓ ให้มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่องจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อวัตถุประสงค์ในการสนับสนุน ส่งเสริมและคุ้มครองผู้บริโภคด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๒ (๔)) ให้หมายรวมถึง

๒.๓.๑ การสนับสนุนชุมชนที่มีความพร้อมหรือผู้ประกอบการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการชุมชนที่มีคุณภาพและปฏิบัติตามจริยธรรม จรรยาบรรณของการสื่อสาร

๒.๓.๒ การสนับสนุนให้ภาคประชาชนทำหน้าที่เฝ้าระวังการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ฝ่าฝืนกฎหมาย รวมทั้งการจัดการปัญหาในพื้นที่

๒.๓.๓ การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ภาคประชาชน องค์กรวิจัย และหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย (เช่น สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น) ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบกลไกในการเฝ้าระวังและจัดการกับปัญหาการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ การประเมินผลกระทบจากการโฆษณา รวมทั้งการศึกษวิจัยเพื่อทดลองระบบและกลไกที่ได้พัฒนาขึ้น

๒.๔ พัฒนามาตรการและกลไกในการเฝ้าระวังและกำกับดูแลด้านจริยธรรมของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการฯ

๓. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคม

๓.๑ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ทางวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่น ๆ อย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากหน่วยงานทุกระดับ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี และนำเสนอเพื่อรับรองในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕

๓.๒ เร่งดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการโฆษณา และตระหนักในเรื่องการใช้สิทธิผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาระบบความรู้เท่าทันเพื่อสร้างมาตรการป้องกันปัญหาสิทธิโฆษณาและการจัดการความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและรูปแบบพฤติกรรมเพื่อสุขภาพดี รวมทั้งให้รู้เท่าทันการโฆษณา โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและหน่วยงานอื่น ๆ

๔. ขอให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบูรณาการการเฝ้าระวังโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเอกภาพ และพิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ให้สามารถจัดการกับช่องทางการสื่อสารที่อยู่ในบังคับของกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

๕. ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับจัดตั้งกลไกการควบคุมและเฝ้าระวังการโฆษณาแบบมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณและการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในพื้นที่

๖. ขอให้องค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชน โฆษณาและการตลาด เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินการร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจ องค์กรทางสังคม และวิชาชีพอื่น ๆ เช่น วิชาชีพด้านสุขภาพ ครู ทนายความ กำหนดมาตรการและแนวทางการกำกับดูแลจริยธรรม จรรยาบรรณในการสื่อสารเรื่องยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ผู้บริโภค โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

๗. ให้มีองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และขอให้รัฐสนับสนุนการทำหน้าที่เฝ้าระวังและตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ

๘. ขอให้สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเป็นผู้ร่วมในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ และเป็นเครือข่ายควบคุม ศึกษา ตรวจสอบ เฝ้าระวังวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่น ๆ ทุกประเภทในพื้นที่

๙. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติรายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕